

Kohtaloita kanavalla

Oopperarooliin valmistautuminen Esko Alasen Elokuu-
oopperan Taave-roolin kautta

Risto Piirainen

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2023

Musiikin tutkinto-ohjelma
Muusikko (AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma
Muusikko (AMK)

PIIRAINEN, RISTO:

Kohtaloita Kanavalla

Oopperarooliin valmistautuminen Esko Alasen Elokuu-oopperan Taave-roolin kautta

Opinnäytetyö 34 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Marraskuu 2023

Oopperarooliin valmistautuminen on keskeisimpiä laulajan työhön kuuluvia tehtäviä. Ilman huolellista taustatyötä, roolianalyysiä, hahmon tunteiden käsittelyä ja niiden esittämisen harjoittelua laulaja ei pysty tekemään vakuuttavaa ja elävää roolisuoritusta. Laulajan tulee osata erottaa valmistautumistyönsä ja näyttämösuorituksensa eri osa-alueet ja niiden merkitys toimiessaan ammatissaan yleisön palvelijana. Laulajan tulee ensimmäiseksi ottaa selvää oopperan juonisisällöstä ja oman roolihahmon merkityksestä siinä. Valmistautumisen edetessä laulaja saa omalle roolihahmolleen lisää sisältöä myös oopperan muista osa-alueista: toisilta roolihahmoilta, dialogista, taustatiedoista, lavastuksesta ja tietenkin musiikista. Valmistautumisen aikana laulaja tekee yhteistyötä useiden työryhmän jäsenten kanssa, joista tärkeimmät ovat toisten laulajien lisäksi kapellimestari, ohjaaja ja korrepetiittori. Tässä opinnäytetyössä myös säveltäjällä oli yhteistyökumppanina suuri merkitys.

Nobel-kirjailija F.E. Sillanpään Elokuu-romaaniin perustuva ooppera saa ensi-iltansa keväällä 2024. Oopperan sävellystyö on alkanut jo 1980-luvulla ja nyt, sen valmistuttua, harjoittelu keväällä 2023. Oopperassa on 11 solistiroolia, joista tässä opinnäytetyössä käsiteltiin erityisesti valmistautumista Taaven rooliin. Elokuun juonisisältöä ja sen merkitystä tarkasteltiin kirjailijan elämänkohtalon kautta. Sillanpään sanotaan suhteessa koko tuotantoonsa viittaavan Elokuun päähahmossa Viktor Sundvallissa vahvimmin itseensä. Viktorin traaginen kohtalo ja siihen johtanut elämä on synkkää luettavaa, mutta sen vastapainoksi kirjailija kirjoitti tarinaan kaksi nuorta paria, keskenään kovin erilaiset, mutta toiveikkuuden yhdistämät. Taave, yhtenä noista henkilöistä, on sivuroolissaan merkittävä Sillanpään viestin välittäjä.

Asiasanat: roolit, ooppera, Sillanpää, Elokuu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts
Music

RISTO PIIRAINEN:

Kohtaloita kanavalla

Preparing for an opera role through the role of Taave in Esko Alanen's opera Elokuu

Bachelor's thesis 34 pages, appendices 1 page
November 2023

Abstract:

This thesis describes a singer's preparatory work from the start to the stage. A singer needs to do extensive groundwork, role analysis, and emotional portrayal practice, or they cannot deliver a convincing performance to the audience. The preparation includes gaining an understanding of the whole opera. In order to create a character who will give the audience emotions to relate to, singer needs to understand the variations of dialogues, interactions, music, and many other details in the opera which will guide them to the right direction.

In this work, the author describes the preparation for the role "Taave" in Esko Alanen's opera "Elokuu." The opera is based on Nobel Prize-winning author F.E. Sillanpää's novel. The opera will premiere in spring 2024. In the story, the main character is Viktor Sundvall, who is said to be deeply based on Sillanpää himself. Viktor's fate in the opera is very tragic, but on the opposite side, there are side characters who bring hope to the end of the story. From that point of view, Taave is a significant character who transmits Sillanpää's message of the hopeful future. Preparing role "Taave" as described in thesis, gave the author a strong premise to play the role in the future premiere.

Key words: roles, opera, Sillanpää, Elokuu

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OOPPERAROOLIIN VALMISTAUTUMISESTA.....	6
	2.1 Ensimmäiset askeleet kohti onnistunutta roolia	6
	2.2 Roolianalyysi, tunteet, näytteleminen, laulaminen.....	7
	2.3 Viimeistä silausta vaille valmis	8
3	ELOKUU	11
	3.1 Tarinan keskeiset henkilöt.....	11
	3.2 Elokuu-romaani.....	13
	3.3 Elokuu-elokuva.....	14
	3.4 Elokuu-ooppera.....	15
	3.4.1 Säveltäjä Esko Alanen.....	17
4	F.E. SILLANPÄÄN ELÄMÄN YHTYMÄKOHTIA ELOKUUHUN	18
	4.1 Lapsuuden Hämeenkyröstä koulutielle	18
	4.2 Ihastuksista avioliittoon	19
	4.3 Kuningas alkoholi.....	19
	4.4 Alkoholismin seuraukset	21
5	TAAVEN ROOLIIN VALMISTAUTUMINEN	23
	5.1 Juoni Taaven näkökulmasta	23
	5.2 Huomioita Taaven hahmosta ja näyttämötyöskentelystä	25
	5.3 Taaven musiikillisessa työskentelyssä huomioitavat seikat	27
6	POHDINTA	30
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	34
	Liite 1. Tallenne Elokuu-oopperan esittelytilaisuudesta Tampereelta 30.9.2023.	34

1 JOHDANTO

Olen saanut lyhyen laulajaurani aikana osallistua erilaisiin ja varsin erikokoisiin oopperoihin. Olen laulanut kuororooleja isommissa produktioissa mutta saanut tehdä myös joitain solistirooleja maakuntaoopperoissa ja oppilaitoksissa. Kaikkia näitä yhdistää ainakin yksi ja sama todellisuus: valtava määrä työtä tehdään yleisöltä ja myös muulta työryhmältä näkymättömissä. Näytäntöä seuraavalla yleisöllä ei välttämättä ole aavistustakaan kaikesta siitä työstä, jota laulaja ja muu työryhmä tekee esitystä valmistautessaan. Eikä yleisöllä tarvitsekaan olla. Yleisö on oikeutettu nauttimaan esityksestä ilman sen taustatyön näkymistä.

Oopperalaulajan tulee syventyä roolihahmoonsa ja ymmärtää tämän tausta, luonne ja motiivi. Lähtökohta tähän on teoksen synopsiskeen tutustuminen. Roolihenkilön toiminta suhteessa muihin hahmoihin selittyy vain tätä kautta. Tässä opinnäytetyössä käsittelen laulajan toimintaa tämän alkaessa valmistautumaan uuteen oopperarooliin. Pyrin tähdentämään niitä seikkoja, joita laulajan tulee osata ottaa huomioon valmistautuessaan rooliin, siten että työskentelyn edetessä ja roolin lopulta valmistuessa laulaja voi toteuttaa sen uskottavasti ja elävästi. Näkökulmani aiheeseen yritän pitää mahdollisimman käytännönläheisenä ja pyrin tuomaan esiin laulajalle tärkeimpiä huomioonotettavia seikkoja roolihahmonsa vaikuttamista. Korostan aineistossa laulajan taitoa sisäistää roolihahmon tunteiden kokemista ja tämän tavoitteen ymmärtämistä, kuitenkin niin, että laulaja huomioi ensisijaisesti roolin esittämisen musiikilliset realiteetit ja vaatimukset. Esitän huomioitani roolin valmistamisen prosessista Esko Alasen säveltämän Elokuu-oopperan Taaven roolin kautta. Elokuu-ooppera saa ensi-iltansa keväällä 2024.

”Mistä tämä ooppera kertoo?” on peruskysymys, jonka kautta jokaisen laulajan tulee uutta produktiota lähestyä, mutta vielä parempi kysymys on ”Miksi tämä ooppera on olemassa?” Käsittelen tässä opinnäytetyössä aihetta F.E. Sillanpään elämäntarinan kautta, koska sillä on tärkeä merkitys Elokuu-romaanin sisällössä ja siksi myös oopperan libretossa. Sillanpään elämäntarina antaa syvemmän merkityksen tämän oopperan olemassaolon oikeutukselle kuin pelkkä kysymys siitä, mitä siinä tapahtuu. Myös Taavella on tässä mielessä oopperassa suuri merkitys, vaikka hän onkin sivuhahmo.

2 OOPPERAROLIIN VALMISTAUTUMISESTA

2.1 Ensimmäiset askeleet kohti onnistunutta roolia

Kaikissa musiikkiteatteriteoksissa, mukaan lukien ooppera, olivatpa ne sitten komedioita tai tragedioita, on sama rakenne – päähenkilöt pyrkivät saavuttamaan tavoitteensa ja tämä johtaa heidät konfliktiin. Konfliktien kautta tarinaan luodaan voimakkaita tunteita, joiden tehtävänä on tarkentaa fokus tarinan keskeiseen teemaan. Esityksen edetessä konfliktit lisäävät edelleen tarinan intensiteettiä. Lopulta syntyy huipennus, päähenkilöiden tavoitteiden yhteenotto, joka ratketaisiin tarinan päätökseen. (Ostwald 2005, 88.) Esityksen dramatiikka koostuu siis neljästä perusosasta:

- Hahmot. Hahmot uskovat aina olevansa todellisia ja käyvät keskustelua, joko itsensä tai toisten hahmojen kanssa.
- Toiminta. Jokaisen hahmon ajatus, repliikki tai toiminta tähtää tämän omaan tavoitteeseen.
- Konflikti. Hahmot ajautuvat tavoitteissaan konfliktiin, ja tämä syventää hahmojen tunteita, jotka motivoivat musiikkia, paljastavat hahmosta lisää ja kohtaavat yleisön.
- Musiikki. Musiikki paljastaa ja syventää hahmojen tunteita entisestään. Kun hahmojen tunteet ovat niin voimakkaat, etteivät he pysty enää puhumaan, he laulavat. Tämä syventää suhdetta yleisöön entisestään. (Ostwald 2005, 82.)

”Mistä tämä ooppera kertoo?” Tästä kysymyksestä Säveltäjä Mark Adamo kehoittaa laulajia aloittamaan tutustumisen uuteen rooliin. Sen jälkeen olennaisin tarkastelun kohde on oman roolihahmon tavoite koko oopperan kontekstissa. (Clark 2002, 95.) Ostwald käyttää tästä tavoitteesta nimitystä Super-objective ja kuvaa sen olevan yksi näyttelijän tärkeimmistä apuvälineistä tämän valmistaessa uskottavaa roolia (Ostwald 2005, 104–109). Laulajan tulee sitten olettaa, että jokainen säveltäjän ja libretistin tekemä valinta, olipa se sitten sana, intervalli, rekisteri, rytmi, dynamiikka tai ratkaisu orkestraatiossa, edustaa tuota tavoitetta ja hahmon tunteita. Adamo tarkoittaa tässä, että laulajan omaan rooliin liittyvien ratkaisujen

lisäksi myös teoksen muissa osa-alueissa on omaan hahmoon liittyvää materiaalia. Aina löytyy rooliin lisää syventäviä oivalluksia. (Clark 2002, 95–96; Martikainen 2023.)

2.2 Roolianalyysi, tunteet, näytteleminen, laulaminen

Näyttelevä laulaja vai laulava näyttelijä? Tämän kysymyksen esittää otsikkona Jenni Lätilä taiteellisessa tohtorintyössään. Hän toteaa laulajien joutuvan usein (puhe)teatterintekijöiden pilkkaamaksi, koska laulajien ajatellaan vain purjehtivan näyttämölle yhteen asemaan ja esittämään siitä laulunsa ”pönöttäen”. Tämä kuva on varmasti ollut aiemmin tottakin, mutta nykyään myös oopperaproduktiot ovat tulleet näyttämöllisesti vaativammiksi. Lätilä huomauttaa, että täytyy muistaa puheteatterin ja oopperan olevan kaksi aivan eri taidemuotoa ja ennen kaikkea kaksi aivan eri ammattia, vaikka yhteneväisyyksiä niistä paljon löytyykin. Oopperalaulajalta kuitenkin odotetaan myös teatteriosaamista. Oopperassa näyttelemistä ohjaavat usein seikat, joihin laulaja itse ei voi vaikuttaa. Lätilän mukaan puheroolia esittävä näyttelijä voi pohtia ”miten hahmoni reagoi”, mutta oopperalaulajan tulee pohtia ennemminkin ”miten toteutan hahmoni tämän reaktion”. Oopperalaulajaa ohjaa ennen kaikkea musiikki ja sen sisältämät iskut, dynamiikka ja tempo. (Lätilä 2016, 76–77.)

Käytän tässä luvussa tästä eteenpäin esittäjästä sanaa näyttelijä, olipa hän sitten puhe- tai musiikkiteatterin tai oopperan ammattilainen, ellei konteksti liity suoraan laulamiseen ja sen tyyleihin.

Stanislavskin mukaan kaikkein olennaisin asia näyttelijän roolin luomistyössä on kokeminen (Stanislavski 2017, 46). Kun näyttelijä valmistele roolia, tämän tulee muistaa, tarinan hahmot ovat itsellensä todellisia henkilöitä, eivätkä he tiedosta laulavansa ja kun toisinaan tiedostavat, he käyvät silloin omaa sisäistä dialogiaan. Myös musiikin tunnistaminen hahmon tunteiksi ja tunteiden musiikiksi, on äärimmäisen tärkeää. Säveltäjä on luonut musiikkia, joka johdattaa laulajan niihin tunteisiin, jotka saavat hahmon toimimaan ja reagoimaan, kuten hän näyttämöllä toimii. (Ostwald 2015, 215.)

Kaikilla ihmisillä on yhteinen tunteiden säiliö: Jokaisella ihmisellä on sama tunteiden kirjo, vaikkakin eri ihmiset reagoivat tilanteisiin eri tavalla. Näyttelijän osalta tämä tarkoittaa, että hänen on mahdollista kuvata kaikkia tunteita, missä tahansa roolissa. Aivan kuten jokaisella yleisön jäsenelläkin on potentiaalista empatiaa kaikkiin hahmojen tunteisiin. (Ostwald 2015, 215.) Näyttelijän tulee kokea nämä tunteet. Ei riitä, että hahmoa esittävä näyttelijä arvioi ja kopioi hahmonsa olemuksen. Hahmo syntyy vain kokemuksesta ja hahmon sisäisestä halusta toimia tiettyllä tavalla. (Stanislavski 2017, 45–46.)

Näyttelijä, kokiessaan hahmonsa tunteita, on aina oma itsensä ja esittävän taiteen ammattilainen, jonka tehtävä ei ensisijaisesti ole tuntea vaan välittää hahmon ajatukset ja tunteet yleisölle. Yleisö kuitenkin odottaa näkevänsä ja kuulevansa hahmon, ja sitä se ei näe, ellei näyttelijä tee hahmoa yleisölle näkyväksi. (Ostwald 2015, 215.) Näyttelijän tulee siis muistaa tekevänsä taidetta ja tekevänsä roolissaan valintoja, jotka ennen kaikkea pyrkivät vastaamaan kysymykseen: ”Olenko ymmärrettävä?” (Ostwald 2015, 73–74). Varsinkin oopperalaulajan täytyy valmistaa roolinsa hyvin etukäteen ja hänen on pystyttävä hallitsemaan esityksessä tunnekokemuksensa, koska muuten hän ei pysty työnsä vaativimpaan osuuteen, laulamiseen (Lättiä 2016, 113).

Oman roolihahmon elämäntarinan aukkojen täydentäminen on varmasti hyödyllistä näyttelijän tehdessä roolianalyysia. Näitä aukkoja voi täyttää paitsi johdonmukaisilla, niin myös yllättävillä mahdollisuuksilla. Tällainen pohdinta auttaa näyttelijää ymmärtämään entistä paremmin hahmon ratkaisuja ja toimintaa, mutta vaikka näyttelijän tehtävänä on tehdä perusteellista työtä hahmon luomiseksi, lopullinen hahmo kaikkine syvyyksineen syntyy vasta yhteistyössä muun tuotantotiimin kanssa. (Martikainen 2023.)

2.3 Viimeistä silausta vaille valmis

Näyttämöharjoitusten alkaessa ohjaaja ja kapellimestari toivovat laulajan tehneen kotiläksynsä huolella (Clark 2002, 99; Martikainen 2023). Oman kokemukseni mukaan jotkut kapellimestarit toivovat laulajan osaavan vähintään osansa ulkoa jo musiikkiharjoitusten alussa, kun näyttämöharjoituksiin on vielä reilusti

aikaa. Ohjaaja Mathew Lata toivoo näyttämöharjoitusten alussa laulajan jo sisäistäneen merkitykset, jotka liittyvät oman hahmon tapahtumiin ja samoin kaikkeen, mitä tämän ympärillä tapahtuu. Paitsi että jokaisen sanan verbaalisen merkityksen tulee olla selvä, myös jokaisen sanan merkityksen kohtauksen kontekstissa tulee olla selvä. (Clark 2002, 99.) Elokuu-oopperan ohjaaja Julius Martikainen muistuttaa myös melodian ja rytmin merkityksen ymmärtämisestä, sekä teoksen musiikillisten kokonaisuuksien, välisoittojen ja siirtymien hahmottamisen tärkeydestä. Näiden ymmärtäminen helpottaa roolin fyysisen kuljetuksen rakentamista suhteessa näyttelijään itseensä, mutta myös koko muuhun työryhmään. (Martikainen 2023.)

Näyttämöharjoituksissa kootaan ooppera kokonaiseksi teokseksi kohtaus kohtaukselta. Yksittäisten kohtausten merkitys koko oopperan draamankaarella selvenee. Harjoituksissa paikoilleen asettuvat vähitellen musiikin lisäksi kaikki muutkin esityksen elementit. Laulajalle tulee lisää harjoitettavaa ja muistettavaa kun musiikin lisäksi on opetettava ilmeet ja eleet, sijoittuminen ja siirtymiset näyttämöllä, vuorovaikutus toisten laulajien kanssa, mahdollinen koreografia tai esineiden käyttö. Parhaimmillaan musiikki ohjaa kohtausten toimintaa ja laulaja saa tukea esiintymiselleen. (Clark 2002, 87–88.)

Esiintymisjännitys tai ramppikuume, millä nimellä sitä myös kutsutaan, on luonnollinen osa laulajan työtä. Toisilla jännitystä esiintyy enemmän kuin toisilla. Esiintymisjännityksen määrä tai voimakkuus ei kerro laulajan taidoista mitään, vaan myös maailman huippulaulajat kokevat esiintymisjännitystä. Voi olla, että jotkut laulajat, joille esiintymisjännityksen kokeminen ei ole yhtä voimakasta kuin toisille, hyötyvät ominaisuudestaan olla jännittämättä. Oleellista kaikille laulajille on oppia keinoja joilla hallita omaa jännitystään ennen esitystä ja sen aikana. (Clark 2002, 104–106.)

Vaikka oopperalaulaja tekee siis valtaosan osan työtään yleisöltä näkymättömissä, on laulajan työ julkinen. Niinpä satunnainen oopperassakävijä saattaa helposti kuvitella laulajan työn olevan pelkästään sitä glamouria, josta hän näkee tämän nauttivan näyttämöllä esityksen aikana ja aplodien raikuessa. Oopperalaulajan työ on kuitenkin lopulta työtä siinä missä mikä tahansa muukin työ – ru-

tiinia, velvollisuuksia, mukavia ja ikäviä tehtäviä ja niin edelleen. Vaikka varsinainen roolityö päättyikin oopperan viimeiseen tahtiviivaan, jatkuu laulajan työ vielä hetken. On osattava ottaa vastaan palaute, olipa se sitten nautinnollista tai vaikeaa. Tähänkin valmistautuminen kuuluu oopperalaulajan työhön uuteen rooliin valmistauduttaessa. (Lättilä 2016, 110–112.)

3 ELOKUU

3.1 Tarinan keskeiset henkilöt

Elokuun päähenkilö on kanavanvartija Viktor Sundvall, jostakin syystä kanavalleen juuttunut näytelmäkirjailijan urasta unelmoiva hahmo, jonka elämä pyörii pienessä piirissä hämäläisessä maaseutupitäjässä. Jo Viktorin nimi, ”voitto” on ironiaa hänen todellista elämäntarinaansa kohtaan. Sillanpää kuvaa Viktoria kookkaaksi lihavahkoksi pyöreänaamaiseksi mieheksi, jolla on hyvällä päällä ollessaan virkalakki päässään. Tosiasia, ja tarinan kannalta keskeinen, on myös se seikka, että Sundvall, jota kyläläiset kutsuvat tämän selän takana yksinkertaisesti Kanavaksi, on vuosikymmenten aikana raskaasti alkoholisoitunut. Sundvallin nuoruus on sisältänyt vauhdikasta elämää Tampereella, jossa hän on ”viettänyt iloisia hetkiä” Maija Länsilehdon kanssa. Elämä on kuitenkin johdattanut hänet raskauden aiheuttamaan pakkoavioliittoon piika Saima Salmisen kanssa. (Sillanpää 1941; Rajala 2015, 391.)

Maija on tamperelainen hotellinomistaja, joka on ehkä joskus aiemmin pohtinut parisuhdetta Viktorin kanssa, mutta tämän ajauduttua olosuhteiden pakosta naimisiin, on ottanut miehekseen Väinön, joka ei esiinny tarinassa muuten kuin nimeltä. Maija on kukoistava, nelissäkymmenissä oleva verevä nainen, joka näyttäytyy saunan jälkeen tarinassa eroottisena hahmona. Viktor ei humalapäissään voi vastustaa lähentelemästä Maijaa, vaikka vaimolleen muuta väittääkin. (Sillanpää 1941; Rajala 2015, 391.)

Saima taas tuntuu olevan Maijan vastakohta, miehensä alkoholismiin, perheensä sisäisiin ristiriitoihin, talouden hoitamisen haasteisiin ja vinoileviin piikoihin kyllästynyt aviovaimo. Saima on Viktorin kanssa pakkoavioliittoon ajautunut luonnonpuhdas maalaistyttö, jota äitiys, velvollisuudentunto ja kuvatun ajan sosiaalinen paine pitää aloillaan. Hänen kerrotaan olevan myös kotoisin tapahtumapaikan kylästä. Lähteminen vaatisi häneltä suurta rohkeutta, ja lähtemisen sijaan Saiman energia suuntautuu arjesta selviämiseen. Saima on noussut piian asemasta

emännän asemaan ja joutuu alaistensa arvostelun kohteeksi. Saima pyrkii vahti-
maan toisten tekemisiä ja mielihaluja. Omia haaveita hänellä ei tunnu enää ole-
van. (Sillanpää 1941; Rajala 2015, 391–392.)

Taave (Taavetti) on kylän nuori renki, alun perin huutolaispoika, joka vasta nyt on
päässyt omien saataviensa haltijaksi. Taave kykenee tekemään tarkkoja huomi-
oita ympäristönsä tapahtumista, mutta hän ei aivan tunnu osaavan oivaltaa ta-
pahtumien merkitystä. Hän viettää aikaa paljon itsekseen, ehkä olosuhteiden pa-
kosta, koska Taave ei vaikuta hahmolta, jonka seuraan ihmiset hakeutuvat. Hän
uskaltautuu kuitenkin myös puhuttelemaan vastakkaista sukupuolta ja onpa käy-
nyt tansseissakin, jopa Tampereen Palokunnan kentällä saakka. Siellä hän on
nähty Maijankin joskus tanssimassa. Taaven suureksi ja ainoaksi ihastukseksi
kirjassa tulee Tyyne, johon hänen tunteensa syvenevät nuoren pojan koko sielun
voimalla. (Sillanpää 1941.)

Tyyne, kanavanvartijan tytär ja Taaven suuri ihastus, vaikuttaa omanarvon tun-
tevalta nuorelta 16-vuotiaalta neitokaiselta, joka kiukuttelee vanhemmilleen,
etenkin äidilleen Saimalle, kuten kuka tahansa teini-ikäinen. Tyyne ei taida olla
Taavesta romanttisesti kovinkaan kiinnostunut, mutta paremman puutteessa
Taavekin kelpaa seuraksi. Esteenä syvemmän suhteen muodostumiselle lienee
sosiaalisen aseman epäsuhta samoin kuin luonteiden erilaisuus. (Sillanpää
1941.)

Hanna on Sillanpään romaanissa (1941, 26) ”reipas työntekijä, ei hänen sen
vuoksi tarvinnut kenenkään emännän edessä suutaan suistaa.” Hän ei Saiman
edessä siis pidättelee sanojaan, vaan antaa tulla sillä oikeudella, jonka ahkeruus
hänelle mielestään antaa. Tämä johtaa Hannan irtisanomiseen. Hannalla on ta-
rinassa radikaalin ja uhmakkaan oman tien kulkijan sekä nuorten elämän ymmär-
täjän rooli. Varsin terävä kieli hänellä tuntuu olevan myös muita kuin Saimaa koh-
taan. Hannalla on monia lapsia eri isille, joista kirjassa vilahtaa Alpetti. (Sillanpää
1941.)

lita ja Mauno ovat samaa sosiaalista luokkaa, piika ja renki, joiden tehtävänä kir-
jassa on olla pääparin, Saiman ja Viktorin, vastakohtana. Elämää, toivoa ja tule-

vaisuuden haaveita pursuavat nuoret löytävät toisensa myrskyn keskellä ja heidän tulevaisuutensa näyttäytyykin lopulta pelkästään positiivisessa valossa. (Sillanpää 1941.)

3.2 Elokuu-romaani

Sillanpää aloitti Elokuu-romaanin kirjoittamisen jo 1933 ja julkaisi siitä katkelmat nimillä Lauantai-ilta elokuussa ja Ukonilma elokuussa. Käsikirjoitusliuskojen päiväyksien mukaan ei vuoden 1934 jälkeen teoksessa tapahtunut olennaista lisäystä tai poistoa, vaikka se tuntui olleen kuitenkin koko ajan Sillanpäällä tekeillä. Vuosina 1937 ja 1938 toinen projekti, Kartanoromaani, vei Sillanpäältä huomiota Elokuun viimeistelytyöltä. Sillanpäältä ei ilmestynyt romaania 50-vuotispäiväkseen tai Nobel-vuoteen, vaikka kustantajalla luonnollisesti oli toive julkaista merkivuosina kirjailijan uutta tuotantoa. (Rajala. 2015, 387.)

Talvisodan sytyttyä kustannustoimittaja Maijaliisa Auterinen työsti Elokuun käsikirjoitusta järjestämällä liuskoja kronologiseen järjestykseen. Työ oli haastavaa, koska liuskoista puuttuivat täysin sivunumerot, eikä Sillanpäästä ollut apua työhön, vaikka käsikirjoitusvedokset lähetettiin Ruotsiin Sillanpään työstettäväksi. Vuonna 1941 Elokuu julkaistiin sellaisenaan Auterisen toimitustyön jäljiltä. (Rajala 2015, 387–388.)

Panu Rajalan mukaan romaanin runsaiden repliikkien ja niiden nasevuuden takia Elokuuta on pidetty draamallisena romaanina, eikä sen filmatisointi sen vuoksi olekaan ihme (Rajala 2015, 394). Samoin teoksesta ajattelee myös Elokuu-oopperan säveltäjä Esko Alanen, jonka mukaan teoksessa on sopivasti dramatiikkaa, tekstiä ja henkilöitä (Alanen 2023 a). Päähenkilössä, Viktor Sundvallissa, Sillanpää osoittaa itseensä voimakkaammin kuin missään muussa romaanissaan, ja muutenkin teoksessa sanotaan olevan paljon yhtymäkohtia Sillanpään omaan elämään ja ensimmäiseen avioliittoon, jossa siinäkin asetelmat olivat epätasaiset ja alkoholin sävyttämät (Rajala 2015, 392–393).

3.3 Elokuu-elokuva

Yksi Suomen suurimmista elokuvatuotantoyhtiöistä, Fennada-Filmi Oy, valmisti Elokuu-kirjan pohjalta samannimisen elokuvan vuonna 1956. Elokuvan ohjasi Matti Kassila, jonka henkilökohtainen toiveaihe Elokuu oli. Kiitosta keränneen musiikin elokuvaan sävelsi Ahti Sonninen. Kuvauspaikkana toimi Muroleen kanava Ruovedellä, vaikka Sillanpää itse oli sijoittanut romaaninsa tapahtumat Kautun kanavalle. (Uusitalo ym. 1989, 482–485.)

Elokuvassa Taave näyttelee Tauno Kajander, 1932 Kuusankoskella syntynyt näyttelijä. Elokuun Taave oli Kajanderin kahdesta elokuvaroolista ensimmäinen. Pääsääntöisesti Kajander työskenteli teatterinäyttämöillä uransa aikana kaikkiaan seitsemään eri teatteriin. FL Kalevi Koukkusen mukaan Kajander saavutti Taaven roolissa sillanpääläisen sävyn. Kajander menehtyi ennenaikaisesti 45-vuotiaana tulipalossa syntymäkaupungissaan Kuusankoskella. (Koukkunen, 2014.)

KUVA 1. Taave (Tauno Kajander) ja Tyyne (Aino-Maija Tikkanen) piileksivät kiukua puhisevalta Saimalta. Hahmojen tunteet välittyvät selvästi yleisölle. (Kuva: Yleisradio)

Vastaanotto aikalaiskriitikoiden parissa oli monipuolinen. Elokuva sai kiitosta erityisesti näyttelijäsuorituksistaan. Useat kriitikot korostivat, miten hyvin valitut

näyttelijät toivat kirjan hahmot eläviksi valkokankaalla ja kuinka heidän esityksensä teki tarinasta uskottavan ja voimakkaan. Ahti Sonnisen musiikkia kiitettiin laajasti. Musiikin sanottiin täydentävän elokuvan tunnelmaa tehokkaasti ja syventävän katsojien kokemusta tarinasta. Kritiikkien mukaan elokuvan vahvuudet olivat näyttelijäsuorituksissa ja musiikissa, mutta sen kerrontatyyli ja valinnat herättivät arvostelua. (Uusitalo ym. 1989, 484–485.)

Elokuva sai taiteellista menestystä ja se edusti Suomea Cannesin elokuvafestivaaleilla valmistumista seuraavana vuonna 1957. Mainittakoon, että edellinen suomalainen elokuva oli Cannesissa kilpaillut vuonna 1953 ja seuraavasta vasta vuonna 1981. Jussi-palkintoja Elokuu kahmi kaikkiaan kuusi kappaletta. Aiemmin ei yksikään elokuva ollut saanut näin montaa Jussia. (Uusitalo ym. 1989, 485.) Elokuva on kestänyt myös aikaa melko lailla hyvin, koska vuonna 1993 järjestettiin 75-vuotiaan Suomen juhlallisuuksiin liittyen elokuvakriitikkojen äänestys, jossa 60 suomalaista elokuvakriitikkoa äänesti kaikkien aikojen parhaasta kotimaisesta elokuvasta. Kolmannelle jaetulle sijalle valittiin Valentin Vaalan Ihmiset suviyössä ja Edvin Laineen Tuntematon sotilas sekä Matti Kassilan Elokuu. (Huh-tamo & Lahti 1993, 81.)

3.4 Elokuu-ooppera

Elokuu on kaksinäytöksinen teos, jolle säveltäjä on antanut alaotsikon kansanooppera. Oopperan on säveltänyt Esko Alanen, ja libretto on valmistunut Alasen ja Ari Sihvolan yhteistyönä. Mainittakoon heti alkuun, että Alasta ja Sihvolaa on inspiroinut nimenomaan Sillanpään romaani eikä Kassilan elokuva. Alanen kertoo nähneensä elokuvan vasta 90-luvulla, kun oopperan tekstiosuus oli jo valmis. Teosta säveltäjä kertoo valmistelleensa jo 1980-luvulta lähtien. Musiikista valmiina oli 80-luvulla noin puolet. Vuonna 2013 Alanen päätti valmistaa teoksen loppuun. (Alanen 2023 a.)

Kaikkiaan laulettavia rooleja oopperassa on 11. Näistä kolme on selkeästi suurempia rooleja, joissa on sivurooleja enemmän laulettavaa, mutta myös sivurooleilla on solistista laulettavaa. Päärooli Viktor on kirjoitettu baritonille. Alanen ker-

too pohtineensa Viktorin hahmoa vanhenevana, alkoholisoituneena miehenä, jolloin se oli helpompi kuvitella baritoniksi. Tenorille Alasella oli kaksi vaihtoehtoa, Mauno tai Taave. Taaveen Alanen päätyi roolin haaveellisuuden vuoksi. Mauno vaikuttaa enemmän vakaalta, hieman yksioikoiselta työmieheltä, jolle matalampi ääniala sopii korkeaa paremmin. (Alanen 2023 a.)

Myös roolien sävelkielessä Alanen kertoo tavoitelleensa hahmojen persoonallisia piirteitä, esimerkiksi Tyynen nopeus ja nokkeluus tai Saiman väsymys ja ärtyisyys. Viktorissa taas kuuluu särmä ja arvaamattomuus, paikoin kovuuskin ja Maijassa luontainen lämpö ja romantiikka, joka suo Maijalle suoraviivaista melodista laulettavaa. (Alanen 2023 a.)

Oopperan orkestraatiossa on soitettavaa kuudelle instrumentille. Säveltäjä oli aiemmin säveltänyt oopperan Isän talo, jossa sellon ja viulun tilalla olivat olleet oboe ja fagotti, kovin puupuhallinpainotteinen orkesteri. Ongelmaksi tuolloin säveltäjä oli kokenut oboen ja fagotin voimakkaat soinnit noin pienessä kokoonpanossa. Myöhemmässä produktiossa säveltäjä muutti kokoonpanoa siten, että oboen ja fagotin korvasivat viulu ja sello. Uudistettu kokoonpano oli säveltäjän mielestä toimivampi, ja siksi hän halusi saman kokoonpanon myös Elokuu-oopperaan. Koska hänen mielestään jotkut kohdat Elokuussa ovat omiaan harpulle, hän sävelsi soitettavaa myös sille. Orkesterin koon säveltäjä huomauttaa olevan myös resursseista kiinni, ja lopullisessa versiossa on siis mukana piano, huilu, klarinetti, viulu, sello ja harppu. (Alanen 2023 a.)

Ooppera on EIKU ry:n tuotantoa. EIKU ry, eli Eettisesti innovatiiviset kulttuurin uudistajat, on vuonna 2007 perustettu yhdistys, jonka toiminnan tarkoituksena on ”nostaa lupaavia kulttuurikykyjä siivilleen tuottamalla kulttuuriproduktioita eri genrejä käyttäen sekä maakunnallisesti, valtakunnallisesti että kansainvälisesti ja suuntaamalla niitä erityisesti sellaisille katsojille, jotka eivät yleensä pääse kulttuuritapahtumiin” (Eiku ry). Oopperaksi Elokuu on valmistunut vuonna 2023, ja sen ensiesitys tulee tapahtumaan keväällä 2024 Pirkanmaalla.

3.4.1 Säveltäjä Esko Alanen

Esko Alanen on savonlinalainen säveltäjä ja musiikin opettaja, joka on aloittanut musiikkiopintonsa Turun musiikkiopistossa instrumentteinaan piano ja viulu. Jo tuolloin nuorena hän on ollut kiinnostunut musiikin teorian opiskelusta, soinnutuksesta ja kontrapunktista, joista hän suoritti Turussa I ja II tutkinnot. Myöhemmin aikuisiällä hän suoritti kontrapunktitutkinnot uudelleen Helsingin konservatoriossa ja Kalevi Ahon soinnutuskurssin Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksella. Vuonna 1990 Alanen aloitti Puruveden kansalaisopistossa päätoimisena musiikinopettajana samalla opiskellen musiikinohjaajan ammattitutkinnon Keski-Suomen konservatoriossa piano pääaineenaan. (Alanen 2023 a.)

Ensimmäiset sävellyksensä Alanen kertoo tehneensä Polyteknikkojen orkesterin soittajista kootulle Roskakuilu-yhtyeelle. Alanen kertoo soittaneensa viulua Polyteknikkojen orkesterissa kymmenisen vuotta, minkä näkee olleen hyödyllinen kokemus myöhempiä aikojaan ajatellen. Alanen kertoo siirtyneensä ”vakavamman musiikin” säveltämiseen laulusarjalla Laulu vaakalinnusta. Alanen on säveltänyt sittemmin uransa aikana noin 60 yksinlaulua, ja hän kokeekin yksinlaulut tärkeimmäksi sävellysmuodokseen. (Alanen 2023 a.)

Ensimmäinen Alasen säveltämä ooppera, Isän talo, valmistui vuonna 2019 ja toinen, Tuomitut, vuonna 2020. Kolmen oopperan lisäksi Alanen on säveltänyt näyttämölle kaksi musikaalia ja kaksi musiikkidraamaa. Hänen teoksiaan on esitetty useilla paikkakunnilla Suomessa ja Venäjällä. Tällä hetkellä venäläisyhteistyö on keskeytetty helmikuun lopusta 2022 alkaen. (Crmusiikki.fi, 2023.)

4 F.E. SILLANPÄÄN ELÄMÄN YHTYMÄKOHTIA ELOKUUHUN

4.1 Lapsuuden Hämeenkyröstä koulutielle

Frans Eemil Sillanpää syntyi 16. syyskuuta 1888 Hämeenkyrössä. Eemeliksi kutsuttu Frans Eemil oli vanhempiensa vanhin eloonjäänyt lapsi, ja hänen äitinsä Miina pyrki menettämisen pelossaan suojelemaan tätä kaikelta, joka voisi lasta ja tämän kehitystä vahingoittaa. Miina ja Eemeli olivatkin toisilleen hyvin läheiset. (Rajala 2015, 16–17.)

Lukutaitoa laajempi opiskelu ei ollut 1800-luvun lopun Suomessa mikään itseltään selvyys. Eemeli oli käynyt kokeilemassa koulunkäyntiä Jumesniemen kirkkokoulussa, mutta tämän vaiheen Rajala huomauttaa olleen lyhytaikainen. Kun uudessa Haukijärven koulussa oli puutetta oppilaista, kävi opettaja Hilja Tättälän äiti kovistelemassa Eemelin vanhempia saadakseen tämän koulutielle. Opettaja huomasi nopeasti Eemelin olevan lahjakas oppilas, ja Tättälän Hiljan preppauksella Eemeli suoritti kansakoulun kahdessa vuodessa ja hyväksyttiin Tampereen Reaalilyseoon vuonna 1900. (Rajala 2015, 20–21.)

Eemelin lyseo-opinnot etenivät menestyksekkäästi. Koulutoverit muistelivat myöhemmin hänen selvinneen sangen vähällä vaivalla luokkansa kärkipäähän ja priimukseksikin. Lyseovuosina häntä ei ainakaan kotiin lähetettyjen kirjeiden perusteella vaivannut vilu eikä nälkä. Eemeli oli jo lyseoaikana lahjakas kirjoittaja ja hänen tekstejään myös julkaistiin lehdissä. Opiskeluaikana lyseossa Tampereella ja myöhemmin yliopistossa Helsingissä alkoi myös Eemelin runsas alkoholinkäyttö, joka aiheutti paljon ongelmia. Eemeli juhli rankasti ja usein. Hän vietti paljon aikaa myös ns. Tuusulan taiteilijasulatossa Sibeliuksen, Gallen-Kallelan, Järnefeltin ynnä muiden suurten ja pienten kulttuurihahmojen vaikutuspiirissä. Seuraelämä vaati rahaa ja aikaa. Lopulta velkaantumisen ja terveydellisten syiden takia Eemeli palasi Hämeenkyröön vuonna 1913 valmistumatta yliopistosta. (Rajala 2015, 46–55.)

4.2 Ihastuksista avioliittoon

Eemelillä oli opintovuosinaan useampia ihastuksia. Ystävälleen hän esitteli parfyymoituja rakkauskirjeitä, joita hän oli saanut sekatavarakauppias Slatnikoffin Olga-tyttäreltä. Olgasta Rajala toteaa tulleen Sillanpään romaanien tummien ja kypsien naisten kantahahmon. Muista ihastuksista mainittakoon myös kouluikäinen Helvi Selin, jolle Eemeli opetti matematiikkaa ja joka joutui kiusoittelun kohteeksi romanssistaan kotiopettajan kanssa sekä Sotavallan tyttäret Viena ja Impi, jotka molemmat viehättivät Eemeliä niin, että hän kirjeenvaihdossa kyseli, mitä appelaan kuuluu. Lisäksi oli vielä Evi Hjelt, yliopiston kanslerin tytär, joka kuitenkin kihlautui Eemelin luokkatoverin kanssa. Rajalan mukaan tämä kihlautuminen satutti Eemeliä kovasti. (Rajala 2015, 22–29, 31, 50.)

Vaimonsa ja tulevien lastensa äidin Sillanpäää tapasi vuonna 1914 Hämeenkyrössä palattuaan matkareportterin tehtävästä Malmön maailmannäyttelystä. Sigrid ”Siikri” Salomäki oli tuolloin vasta 16-vuotias muonamiehen tytär. Sillanpäättä varoiteltiin varomattomasta avioitumisesta. Vuonna 1916 Siikri tuli raskaaksi ja pari vihittiin Tampereella vain todistajien läsnä ollessa: 18-vuotias palvelustyttö ja häntä kymmenen vuotta vanhempi esikoiskirjailija. (Rajala 2015, 61–62.)

4.3 Kuningas alkoholi

Sillanpään jo opiskeluaikoina alkanut alkoholismi riistäytyi toisinaan pahastikin hallinnasta. Aamut saattoivat alkaa suurella määrällä olutta edellisen illan aiheuttamasta pahasta olostä ylipääsemiseksi. (Rajala 2015, 314.) Helsinkiin muutto vuonna 1929 antoi mahdollisuuden kosteisiin illanviettoihin useissa kaupungin ravitsemusliikkeissä (Rajala 2015, 307). 1930-luvulla Sillanpään kerrotaan juoneen päivittäin korillisen olutta ja illalla konjakkipullon päälle. Tästä huolimatta Sillanpäää kiisti, kuten alkoholistit yleensäkin, olevansa alkoholisti. Runsasta alkoholinkäyttöään Sillanpää perusteli perinnöllisyydellä ja hermostonsa rakenteella. Rajala kertoo Sillanpään muistaneen toistuvasti muistuttaa alkoholinkäytön olevan ”ennemminkin seuraus kuin syy”. Alkoholi aiheutti Sillanpäälle väliaikaisen

liikuntakyvyn menettämisen ja deliriumin kohtauksia. Tämän vuoksi Sillanpää rai-
tistui hetkeksi, mutta saatuaan toimintakykynsä takaisin, jatkoi juopottelua. (Ra-
jala 2015, 314–316.)

Sigrid Sillanpää oli mennyt naimisiin Eemelin kanssa 18-vuotiaana, synnyttänyt
kahdeksan lasta ja elänyt myrskyistä avioliittoa alkoholismista kärsivän taiteilija-
aviomiehensä rinnalla 23 vuotta. Avioliittoa suunniteltaessa lähipiiri oli varoitellut
epäsuhtaisesta liitosta ja vaikka varsinkin liiton ensimmäiset vuodet vaikuttavat
olleen rakkaudentäyteisiä, vaikuttaa se monessa kohtaa olleen epätasa-arvoi-
nen. Siikri piti huolta perheen taloudesta, joka oli usein vaakalaudalla. Hän huo-
lehti aviomiehensä mielenterveydestä, lasten hoidosta ja kasvatuksesta sekä
suurperheen arjesta. Kaiken tämän hän teki julkisena henkilönä, Suomen tär-
keimmän kirjailijan puolisona. Siikri menehtyi keuhkokuumeeseen keväällä 1939.
Eemeli vaikutti valmistautuneen Siikrin kuolemaan. Tämä ilmenee hänen aiheis-
taan romaaneissa *Miehen tie* ja *Ihmiset suviyössä*. Perheen lapset kertoivat myö-
hemmin menetyksen merkityksestä. Koskettavasti asian totesi parin poika Eero
myöhemmissä haastatteluissa: ”Samalla hetkellä kun Mamma kuoli, kuoli myös
kirjailija Sillanpää.” (Rajala 2015, 356–360.)

Loppukesästä 1939 Sillanpää vietti kosteaa iltaa helsinkiläisessä ravintolassa
naispainotteisessa seurueessa. Kerrotaan Sillanpään lähestyneen erästä näistä
naisista varsin suorasukaisesti ja pian samassa keskustelussa pyytäneen tätä
vaimokseen. Konekirjoittaja Anna von Herten oli perustanut konekirjoitusfirman
ja Sillanpää kertoi tarvitsevansa yksityissihteerin. Kustannusyhtiö kieltäytyi palk-
kaamasta Sillanpäälle yksityissihteerinä, koska vastaavaa menettelyä oli kokeiltu
tuloksetta joskus aiemminkin. Sillanpää oli korviaan myöten veloissa, hänellä ei
tosiasiallisesti ollut varaa palkata Annaa itse. Sillanpää ehdotti nopeaa avioliittoa
tilanteen ratkaisemiseksi. Vaikka Sillanpään lapset vastustivat, avioliitto kuulutet-
tiin 5. marraskuuta 1939. ja pari vihittiin Helsingin raastuvassa viikko Nobel-pal-
kinnon luovutusjuhlan jälkeen. (Rajala 2015, 362–364; 370.)

Kirjallisuuden Nobel-palkinto Sillanpäälle myönnettiin 10. marraskuuta 1939.
Ruotsin Akatemiassa oli pohdittu palkinnon myöntämistä Sillanpäälle jo 1920-lu-
vulla. Vuonna 1930 Sven Södermanin kirjoittama asiantuntijalausunto esitteli
Ruotsin Akatemialle teokset *Hurskas kurjuus*, *Hiltu* ja *Ragnar*, *Elämä* ja *aurinko*

sekä erinäisiä ruotsiksi käännettyjä novelleja. Vaikka Sillanpää jäikin ilman palkintoa, Ruotsin Akatemiassa Sillanpäähän alettiin kiinnittämään huomiota. (Rajala 2015, 254–155.) 1930-luvun alkupuoliskolla suuria romaaneja ilmestyi useita: Nuorena nukkunut 1931, Miehen tie 1932 ja Ihmiset suviyössä 1934. Sillanpää oli pelastanut taloutensa myymällä tekijänoikeutensa kustannusyhtiö Otavalle ja muuttamalla perheensä kanssa Helsinkiin. 1930-luvun loppupuoli ei ollut taiteellisesti yhtä menestyksenkäs kuin alkupuoli, mutta Sillanpäästä oli tullut Suomen kansainvälisesti menestynein kirjailija sekä yhteiskunnallinen vaikuttaja. Nobel-palkinto myönnettiin Talvisodan syttymisen varjossa ja Sillanpää jäikin palkinnon myöntämisen jälkeen Ruotsiin lähes koko Talvisodan ajaksi. (Rajala 2016.)

4.4 Alkoholismin seuraukset

Sillanpään palattua Ruotsista Helsinkiin tämän terveys romahti ja alkoholinkäyttö jatkoi kasvuaan. Kesä meni Hämeenkyrössä raittiimmissa merkeissä, mutta syksyn lähestyessä tilanne paheni jälleen. Syyskuussa Anna haki avioeroa ja vaati 300 000 markkaa vahingonkorvausta ja kuukausittaista elatusapua 5000 markkaa. Avioeroprosessi oli vaikea eikä julkisuus tehnyt siitä yhtään helpompaa. Sillanpää jatkoi alkoholin suurkulutusta eikä suostunut minkäänlaisiin hoitotoimenpiteisiin. Vaimon tahdosta Sillanpää vietiin pakolla sairaalaan lokakuussa 1940 itsetuhoisuuden vuoksi. Kotiapulainen kertoo Sillanpään yrittäneen pakolla tämän sänkyyn niin että kotiapulaisen oli paettava ja jätettävä kaksivuotias lapsi heitteille. (Rajala 2015, 382–383.)

Lääkäri totesi potilaan sekavaksi ja huonomuistiseksi. Hän totesi myös ettei Sillanpää käsittänyt omaa tilaansa, ja että tällä oli harhoja. Taudinkuva: alkoholin väärinkäytöstä johtuva tylsistyminen ja hermostolliset häiriöt. Taudin syy: Nobel-palkinnon saaminen. Koska katsottiin ettei Sillanpää kyennyt vastaamaan omaisuudestaan, hänen ja alaikäisten lasten holhoojaksi määrättiin Kustaa Vilkuna. Tämän ja toimitusjohtaja Alvar Renqvistin toimesta Sillanpään talous saatiin jontenkin jaloilleen. Anna-vaimon vahingonkorvauskin pienehi oikeudessa 25 000 markkaan ja elatusapu 1000 markkaan. Kirjailijan todellisiksi tappioiksi kaikesta

jäivät ”kaksi uhrattua avioliittoa, lasten paitsi Saaran keskenjääneet koulunkäynnit, heidän orpoutensa sodan jaloissa ja kirjavat elämänkohtalonsa sekä omalta kohdalta iäksi mennyt terveys ja kadonnut luomiskyky.” (Rajala 2015, 383–386.)

5 TAAVEN ROOLIIN VALMISTAUTUMINEN

5.1 Juoni Taaven näkökulmasta

Tarina sijoittuu hämäläiseen järviseuutuun, missä kanavanvartija Viktor Sundvallin perhe elää tavallista arkeaan. Elokuun kuuma päivä enteilee nousevaa hurjaa myrskyä. Tuona lauantaipäivänä Maija saapuu Tampereelta vierailulle Viktorin ja tämän vaimon Saiman luo. Maija tuo tullessaan konjakkia, mikä herättää levottomuutta talossa. Viktorin vaimo Saima piilottaa pullon mieheltään, sillä hän on huolestunut miehensä alkoholinkäytöstä. Viktor vaatii Saimaa antamaan pullosta lisää aina pyydettyä. Keskellä näennäistä rauhaa perheenjäsenten väliset jännitteet kasvavat. (Sillanpää 1941, 5-25.)

Taave on työnsä lomassa houkutelut Tyyneä iltamiin. Tyyne kaipaakin tansseihin, mutta Saima on päättänyt, ettei tansseihin mennä tällä kertaa. Taave keksii oikein juonenkin, että Tyyne saisi luvan. Tämän tulisi houkutella Maija lähtemään, silloin vanhemmat eivät kehtaisi lähtöä kieltää. (Sillanpää 1941, 29–33.) Tätä juonta Tyyne myöhemmin yrittääkin, mutta tuloksetta (Sillanpää 1941, 46).

Talossa on kitkaa myös emännän ja palvelusväen välillä. Talon pyykkiä silitetään Kamraatilla mankelilla, jonne Hanna on kutsunut Maunon muka litaa auttamaan. Todellinen syy taitaa olla yhyttää nämä nuoret yhteen ja saada itse sitä seurata. Mankelille saapuu kuitenkin Saima työtä vahtimaan. Kun Hanna ja Mauno eivät taivu hänen komentonsa alle, Saima päätyy erottamaan molemmat piikat, jotka vain Saiman mukaan vain irvivät hänelle. (Sillanpää 1941, 43–45.) Saiman poissa ollessa Maija paljastaa Viktorille tietävänsä pullon sijainnin (Sillanpää 1941, 47).

Taave on laittautunut työn päätyttyä parhaimpiinsa ja hakeutunut kanavalle, tarkoituksenaan kohdata Tyyne ja lähteä tämän kanssa iltamiin. Hän oli pyytänyt isännältään palkkarahojaan sen verran, että voisi maksaa lipun Tyynelle ja jopa Majallekin. Kun nuoret viimein kohtaavat kahdestaan sillalla, Tyyne huomaakin Saiman tulevan mankelilta äärettömän vihaisena siellä tapahtuneesta kohtauk-

sesta. Tyyne johdattaa Taaven kanssaan piiloon tiepuoleen. Taave kuulee Tyyneitä, ettei tämä pääse iltamiin, mutta Taave vaikuttaa onnelliselta jo tästä pienestä hetkestä, jonka hän saa Tyynen kanssa olla. Tyyne huomaa Taaven ihastuksen ja selvästi nauttii nuoren tytön lailla saamastaan huomiosta ja vallasta, joka hänellä Taaveen on. (Sillanpää 1941, 48–51.) Taave on ihastunut Tyynen jo aiempaan kesänä Tyynen pyydettyä tätä soutamaan itsensä ”asialle veden yli” (Sillanpää 1941, 68–69).

Viktor on lähennellyt Maijaa, ja tämän vastustelu on ollut lähinnä muodon vuoksi tehtyä. Maija on tullut paljastaneeksi myös pullon sijainnin Viktorille. Viktor on tätä tietoa käyttänyt hyväksi ja käynyt myös pullosta ryyppäämässä. Viktorin ja Maijan estot ovat Saiman poissa ollessa yhä enemmän väistyneet ja Saima yllättää heidät. Kun Saima vielä ymmärtää, että Maija on paljastanut Viktorille pullon paikan ja Viktor on tietoa runsaasti hyväkseen käyttänyt, katkeaa kamelin selkä. Käydään ukkosen sääestyksellä hurja riita, jonka lopputuloksena Maija jää omaan huoneeseensa odottamaan aamua, Saima itkemään lasten kanssa ja Viktor painuu pullo kainalossaan kanavanvartijan koppiinsa. Kopissa Viktor kuolee surren elämäänsä. (Sillanpää 1941, 46–64.)

Maunon ja litan tiet kohtaavat uudelleen Hannan mökissä. Mauno, komeana ja kokeneena saisi kenet tahansa, ja tällä ajatuksella hän litankin perässä aluksi on. Mutta kun myrskyn aikana heinäladossa pari löytää toisensa, muuttuu Maunon elämä muutenkin kuin naisrintamalla. ”Miehen piti hallita ja pitää voimassa ja kunniaa paljon muuta: koti ja kontu, vaimo, lapset ja niiden kasvaminen – ei Viljasen Mauno sellaista ajatellut, mutta hänkin kyllä tunsi sen, kun siinä hän rauhallisena istui ja lita oli turvallisesti nostanut molemmat kätensä niskansa taakse. Ei heillä ollut mitään hätää toistensa kanssa.” (Sillanpää 1941, 110–111.)

Taaven iltamaretki on onnea täynnä. Vaikka Tyyne ei mukaan päässytäkään, oli tämä koko illan Taaven mielessä. Myrsky ja ukkonen puhuvat Taavelle ”ihmeellisen läheisesti entisyydestä, toi kaiken entisen nykyisyyteen, valoi kaiken tapahtuneen yhdeksi asiaksi, jota sopi katsella”. Tyynestä myrsky Taavelle puhui. Tansseista Taave livahtaa yöllä yksin kotimatikalle, jonka aikana hän tuntuu huomioivan asioita ympäristöstään vieläkin aiempaa tarkemmin, mutta erityisesti py-

sähtyvän vain yhden ajatuksen äärelle – Tyynen ja aiemmin tapahtuneen kohtaamisen jonka aikana hän oli käsivarresta, melkein vyötäisiltä pitänyt. (Sillanpää 1941, 65–73.)

Taave jää matkallaan pyörimään kanavan ympäristöön toivoen näkevänsä Tyynen vielä uudelleen, ja hänen toiveensa toteutuukin. Taave huomaa kuitenkin, että kaikki ei ole kohdallaan. Laiva on tulossa ja kanavasilta on kiinni. (Sillanpää 1941, 73–75.) Taaven valmistellessa sillan avaamista Tyynne tulee hänen avukseen. Taaven onni ja Tyynen suru yhdistyvät siltaa avatessa. Kun Sundvallin kuolema selviää Taavelle, tämä tarjoutuu hoitamaan siltaa jonkin aikaa. Tyynen tarttuu Taaven käteen ja katsoo tätä silmiin. Myöhempi Tyynen pohdinta Taaven olinpaikasta antaa aiheita epäillä, että varsin suopeasti virkamiehen tytär renki-poikaan suhtautuu. (Sillanpää 1941, 112–119.)

5.2 Huomioita Taaven hahmosta ja näyttämötyöskentelystä

Säveltäjä Alanen kertoo näkevänsä Taaven mielenkiintoisena hahmona: ”Voisi kuvitella, että palavasti rakastunut mies jotenkin reagoisi, kun saa totaaliset rukkaset, vieläpä vähän ivalliseen sävyyn. Mutta ei, Taave on aina rauhallinen.” Alanen pohtii, onko Taave jotenkin hitaampi tai yksinkertaisempi muihin ikäisiinsä verrattuna. (Alanen 2023 a.) Oma näkemykseni on, että Taave on erilainen. Hänen tapansa tehdä huomioita ympäristöstään tai kykynsä hahmottaa aikaa on niin sanotusta normaalista poikkeavaa. En usko tämän tekevän hänestä tyhmää, mutta tietynlainen, vain kerrallaan yhteen ajatukseen keskittyminen, hänestä huokuu, ja sen takia häntä voi olla vaikeaa kohdata. Taave ei taida olla sosiaalisesti kovin taitava, vaikka ei olekaan tyhmä, eikä hidaskaan, tajuaahan hän esimerkiksi ottaa vastuuta kanavasillan hoitamisesta Sundvallin kuoltua ja estää siten onnettomuuden.

Sosiaalisen asemansa vuoksi Taave on varmasti joutunut tottumaan yksinäisyyteen muiden keskellä. Orpolapsia hoidettiin huutolaisjärjestelmän mukaisesti, jossa lapsesta huolehti se perhe, joka halvimmalla lupasi hoitotyön tehdä. Tämä järjestelmä aiheutti lapselle usein traumaattisen lapsuuden, vaikka poikkeuksia-kin varmasti oli. Mutta olosuhteisiin nähden Taave voi mielestäni hyvin ja uskoo

tulevaisuuteen, vaikka sosiaalinen ympäristö ei ole hänelle yhtä vastaanottavainen, kuin vahvalle ja itsevarmalle Maunolle. Taave on kuitenkin, huutolaisuudestaan päästyäänkin, edelleen yhteiskunnan matalimmilla portailla.

Taaven supertavoite on Tyyne. Tämä tavoite nousee ennen kaikkea nuoren miehen syvästä ihastuksesta. Kaikki muu ympärillä hämärtyy, ja Tyyne on hänen mielessään niin työssä kuin hälinää ja elämää täynnä olevissa iltamissakin. (Sillanpää 1941, 66–69). Myös myöhemmin kanavalla, Sundvallin kuoltua, Taave hoitaa kanavasiltaa, mielessään Tyyne eikä traaginen tapahtuma (Alanen 2023 a). Voisi helposti kuvitella, että Tyyne olisi myös Taaven mahdollisuus nousta yhteiskunnallisessa asemassa, onhan Tyyne valtion virkamiehen tytär, mutta se ei tule millään tavalla Taaven mieleen. Jossain taustalla tämä sosiaalisen aseman nousun tavoitekin Taavella varmasti on, mutta se ei yhdisty tietoisesti ajatuksessa Tyynestä.

Taave tekee kaikkensa päästäkseen Tyynen lähelle: Hän uskaltautuu puhuttelemaan Tyyneä ja Rakelia, vaikka tietää, että ”Rakel vaan pyrkii häntä Taavea aina pilkkaamaan.” (Sillanpää 1941, 29–31). Hän sovittaa rattaidensa vauhdin Tyynen kulkemisen mukaan, että pääsee jutulle tämän kanssa ja yrittää keksiä keinon, jolla Tyyne pääsisi Taaven kanssa iltamiin (Sillanpää 1941, 31–32). Hän on varannut rahaa jopa kolmeen pääsylippuun ja ottanut puolen kuukauden palkan isännältään voidakseen tarjota iltamareissun Tyynelle (Sillanpää 1941, 65). Hän norkoilee kanavalla Tyynen tapaamisen toivossa ennen ja jälkeen iltamien. (Sillanpää 1941, 48–49, 73–74).

Taave ei ajaudu aggressiivisiin konflikteihin kuten muut tarinan hahmot. Taaven konflikti on syvimmillään nuorena rakkaudessa, sen syvyydessä ja samalla toivottomuudessa. ”Onnen ehtona on usein sen ulkonainen mahdottomuus.” (Sillanpää 1941, 50). Entinen huutolaispoika, nykyinen renki ei ole valtion virkamiehen unelmavävy, mutta kuitenkin nuoren pojan rakkauden voima ylittää Taaven mielessä yhteiskunnallisen aseman asettamat esteet suhteessa Tyyneen. Sundvallin kuollessa konflikti ainakin lientyy. Sundvallin perheen asema yhteiskunnassa taantuu perheen äidin, Saiman tasolle. Tai voisiko käydä niin, että Taavesta tulee uusi kanavanvartija ja Tyynestä kanavanvartijan vaimo? Ainakin

Tyynen suo kanavalla Taavelle vielä ajatuksen isänsä kuoleman jälkeen ja pohtii tämän hyvinvointia (Sillanpää 1941, 119).

Taavella voisi näyttämöllä olla hieman flirttimäistä huumoria, vaikka tämä ei todellakaan ole mikään hurmuri (Alanen 2023 a). Elokuu-oopperan ohjaaja Julius Martikainen näkee Taaven hyväluontoisena, avuliaana ja konstailemattomana nuorena miehenä, joka nauttii elämän tarjoamista mahdollisuuksista, vaikkakin useimmiten Taave päätyy lähinnä haaveilemaan näistä. Hahmon työstämisen keskiössä on Martikaisen mukaan eri tilanteisiin liittyvä tahdon suunnan löytäminen. Martikaisen tulkinnan mukaan Taavessa on mahdollista havaita myös sisäisiä ristiriitoja, joiden hahmottaminen on tärkeää. Kun näyttelijä löytää hahmosta eritilanteisiin nämä seikat, löytyvät ulkoiset seikat, olemus, ulkonäkö, liike ja maanerit näiden kautta. (Martikainen 2023.)

5.3 Taaven musiikillisessa työskentelyssä huomioitavat seikat

Taaven sävelkieli on pääsääntöisesti haaveilevaa ja melodista. Resitatiivi-osuuk-sien lisäksi Taaven rooliin kuuluu yksi arietta ja Tyynen kanssa laulettava duetto. Säveltäjä Alanen kertoo kirjoittaneensa Taaven roolin lyyriselle tenorille ja toivoo kevyttä ja kuulakasta otetta. Korkeissa äänissä tenorilla on kuitenkin lupa loistaa, vaikka Taaven rooli ei missään nimessä saa olla sankaritenorimainen. Duetossa tulee huomioida yhteismusisointiin liittyvä dynamiikka ja rytmikka. (Alanen 2023 a.)

Eriyistä tarkkuutta vaativiksi paikoiksi Taavelle kirjoitetussa musiikissa koen kolme suurta intervallihyppyä, joista ensimmäinen on kolmannessa näytöksessä oleva oktaavihyppy: ”Koeta saada se rouva mukaasi...”: Hyppyä edeltää laskeva melodiakulku: ”Teille tuli vieraita...”, joka vaatii myös tarkkaa huomiota.

430

Koe - ta saa-da se rou-va mu - kaa - si, niin pää-set si-nä-kin. Kyl-lä se rou-va tans - sii, o - len mi-nä näh - nyt.

430

KUVA 2. Oktaavihyppy resitatiivissa.

Tyynen kanssa laulettavassa duetossa on kiinnitettävä huomiota yhteismusisointiin duettoparin kanssa. Täsmällinen samanaikaisuus ja soinnillisen tasapainon etsiminen korostuvat. Dueton olisi hyvä olla eteenpäin menevä, mieluummin kuin liian raskas. (Alanen 2023 a.)

Viimeisen kohtauksen alituksessa on huomioitava tarkasti resitatiivin alitus oikealta iskulta. Tuuban urkupiste ja varsinaiselta iskulta poissa olevat säestysäännet suhteessa orkesterin melodiaan sekoittavat helposti laulajan mielessä oikean lähtöpaikan. Vaikka säveltäjä antaa luvan erittäin vapaalle rytmikalle, on laulajan lähtöiskun oltava täsmällinen, sillä orkesterin täytyy päästä jatkamaan oikeassa rytmissä. Samassa resitatiivissa on myös oktaavihyppy, joka gis-sävelellä ei ole minulle helpoimmasta päästä. Ennen hyppyä tulee muistaa sijoittaa ääni koko ajan ylös, koska muuten ylä-ääntä ei saa soimaan. Lähtökohtaisesti laulu tulisi aina muistaa sijoittaa ylös. Tässä tapauksessa ennen ylä-ääntä olevat tauot saattavat auttaa laulajaa korjaamaan virheensä.

Mainittakoon vielä, että vaikka kyseisen kohdan urkupiste on kirjoitettu nuotissa tuuballe, ei tuubaa esiinny muualla orkestraatioissa ja kyseinen ääni toteutettaneen lopulta sähköisesti.

516 **Misterioso** (Taave kuljeskelee aamuhämärässä kanavasulun lähellä) *mp*

Ta *mp* Mut-ta

8va

p

tuba

520 **Recitativo** *mf*

Ta *mf*

mi-nä o-lin il - ta-mis-sa. lai - va huu-taa a - la-se-läl-lä - - - ja nyt hän aa-mui-ses-sa ruo-hi-kos-sa sei-soo.

mf

The image shows two musical systems. The first system, labeled 'Misterioso', features a vocal line (Ta) with a melodic line and a tuba accompaniment. The tuba part consists of sustained notes with a dynamic marking of 'p'. The second system, labeled 'Recitativo', features a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The piano part has a dynamic marking of 'mf'.

KUVA 3. Viimeisen kohtauksen alku.

Säveltäjä haluaa laulajan kiinnittävän huomiota tietynlaiseen notkeuteen, joka ei kuitenkaan olisi ristiriidassa Taavelle luontaisen hitauden kanssa. Samoin säveltäjä haluaa lämmintä äänensävyä ariettassa, joka on Taaven ehkä koko teoksen voimakkain haavekuva Tyynestä. Tässä kohtaa sijaitsee myös laulajalle musiikillisen ja tunteellisen herkuttelun paikka, kun suuren desimihypyn ja pitkän g-sävelen jälkeen pääsee laulamaan laskevan teeman takaisin alas aina undesimiin saakka d-sävelelle.

1184

i - hon tuok - su lä-hel - lä o - le - va -

1184

p

1192 *pp* **Tempo di valse** ($\text{♩} \approx 120$) (Tulee iltamapaikalle, jossa soi musiikki ja tanssitaan)

na.

1192 *pp* *p*

The image shows two musical systems. The first system, labeled '1184', features a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The piano part has a dynamic marking of 'p'. The second system, labeled '1192', features a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The piano part has a dynamic marking of 'pp' and a tempo marking of 'Tempo di valse'.

KUVA 4. Tunteellisen herkuttelun paikka.

6 POHDINTA

Oopperarooli valmistetaan käytännössä täysin yleisön näkemättömissä. Laulaja huomioi työskentelyssään seikkoja, jotka vaikuttavat suuresti lopputulokseen. Laulajan on sisäistettävä ja hallittava rooliin liittyvän musiikin lisäksi roolinsa näyttämöllinen kokonaisuus. Tällä kokonaisuudella tarkoitan hahmon tavoitteita ja toimintaa ja sitä kautta suhdetta muihin hahmoihin. Jokainen, pieninkin, yksityiskohta omassa hahmossa ja tämän ympärillä tapahtuvista tapahtumista on tiedostettava ja ymmärrettävä tämän merkitys. Nämä yksityiskohdat voivat tulla musiikista, tekstistä, hahmojen liikkeistä tai ilmeistä tai vaikkapa lavasteista. Ohjaaja Matthew Lata totesi, että laulaja voi aina löytää esityksestä uutta sisältöä omaan hahmoonsa (Clark 2002, 99). Itse olen kokenut samoin, paitsi aiemmista produktioista, myös Taaven roolista.

Koko teoksen musiikkia ei laulajan tarvitse osata, vaikka se varmasti harjoituskaudella tutuksi tulee. Kuitenkin ymmärrys teoksen musiikillisesta kokonaisuudesta on laulajallekin hyödyksi. Yhteistyö kapellimestarin tai jopa säveltäjän kanssa on yhteisharjoitusvaiheessa luonnollista ja olennaista, mutta se musiikillinen harjoitustyö, joka on jokaisen laulajan perustyötä ja jossa roolin musiikki otetaan haltuun, tehdään pääsääntöisesti yksin. Harvalla laulajalla on mahdollisuutta korrepetiittorin opetukseen aivan harjoituksen alkuvaiheessa. Elokuu-oopperassa harjoitustyötä auttoi alusta lähtien nuotinnusohjelmasta saatu harjoitusnauha, jonka avulla omat osuudet hahmotti helpommin.

Laulajan on ymmärrettävä roolinsa teksti riippumatta siitä, millä kielellä teosta esitetään. Pelkkä omien vuorolauseiden ymmärtäminen ei riitä, vaan myös muiden hahmojen vuorosanat tulee ymmärtää. Tässä en tarkoita vain kielellistä ymmärtämistä vaan myös sanojen takana tai toiminnassa olevan viestin ymmärtämistä. Jos dialogin viesti jää vaillinaiseksi, on viestiin reagoiminenkin auttamattomasti vaillinaista.

Keskeisimpiä asioita oopperalaulajan roolin valmistamisessa ja esittämisessä on tunteiden kokeminen ja hallinta. Varmasti kaikki olemme samaa mieltä siitä, että oopperassa tunteiden ilmaisu on tärkeää. Laulajan on ymmärrettävä hahmonsä

supertavoite, joka ohjaa tämän tunteita ja toimintaa. Valmistautumisprosessissa on koettava hahmonsa tunteet. Laulajan täytyy oppia ilmaisemaan nämä rooli-hahmonsa tunteet sydämestään. Laulaja ei kuitenkaan voi elää tunteita näyttämöllä samalla tavalla kuin puheteatterissa. Laulajan tulee hallita tunteiden esittäminen niin, että hahmon tunteet välittyvät yleisölle näyttämöllä tapahtuvan toiminnan kautta. Näyttämöllinen ilmaisu - eleet, liikkeet ja asento - auttavat viestimään rooli-hahmon tunteita ja ajatuksia. Mutta vielä enemmän laulajan tulee välittää tunteita musiikin kautta, joka useimmiten vaatii laulajalta selviytymistä teknisesti vaativista laulusuorituksista. Jos laulaja unohtaa jommankumman näistä, näyttämötyöskentelyn tai taitavan teknisen laulamisen, ei voida puhua huippusuorituksesta. Jos on valittava jompikumpi, on aina valittava musiikki, sillä yleisölle tunteet välittyvät kuitenkin oopperassa voimakkaimmin musiikin kautta.

Laulajan on pidettävä huolta itsestään harjoittelun aikana ja ennen esityksiä. Tämä työ on laulajalle jatkuvaa ja päivittäistä. Laulunopettajani Petri Antikainen mainitsi joskus: ”Jos olet päivän laulamatta, kukaan ei huomaa. Jos olet kaksi päivää laulamatta, huomaat sen itse. Jos olet kolme päivää laulamatta, muutkin jo huomaavat.” Esitykset voivat olla fyysisesti vaativia, joten laulajan on huolehdittava myös kunnosta ja jaksamisestaan. Monet laulajat kokevat myös esiintymisjännitystä. On tärkeää hallita myös tätä tunnetta ja oppia käsittelemään sitä tehokkaasti.

Ensimmäinen kysymys, joka laulajan tulisi itselleen esittää lähtiessään valmistamaan uutta roolia on: ”Mistä tämä ooppera kertoo?” Mitä teoksessa tapahtuu? Millaisia hahmoja siinä on? Mitkä ovat hahmojen tavoitteet? Lauloin Joensuun Oopperayhdistyksen tuotannossa Figaron häiden Don Curzion roolin vuonna 2019. Kun valmistauduin rooliin, yritin ensimmäiseksi librettoa lukiessani kirjoittaa ajatuskarttaa oopperan tapahtumista. Täytyy myöntää, että tehtävä jäi puolitiehen. En todellakaan saanut selvää juonen käännteistä, ennen kuin työryhmän kanssa olimme useita viikkoja selvitetty, mitä tässä oikein tapahtuu. Juonen tapahtumien selvittämisen näkökulmasta Elokuuhun tutustuminen oli Figaron häihin verrattuna lasten leikkiä, vaikka sitä se ei varmastikaan ole ollut kustannustoimittaja Maijaliisa Auteriselle tämän järjestellessä käsikirjoituksen liuskoja Talvisodan aikana Kustannusosakeyhtiö Otavan kellarissa pommien pudotessa Helsinkiin.

Sillanpään Elokuu herättää minussa syvästi kysymyksen, miksi tämä tarina on olemassa? Mitä Sillanpää tahtoi meille kertoa tarinalla, jota hän työsti vuosia ja joka kuitenkin lopulta jäi hänen osaltaan viimeistelemättä? Tutkijoiden mukaan Viktor Sundvallissa Sillanpää viittaa kaikista hahmoistaan selvimmin itseensä. Missä määrin Viktorissa on Sillanpäätä itseään, tavoitteita, tunteita ja toimia? On helppo kuvitella, että Sillanpää on ammentanut Viktoriin omasta tunne-elämästään paljon. Mutta tarina ei ole missään nimessä pelkkää epäonnistumista ja toivottomuutta. Sillanpää kirjoitti tarinaan myös toivoa ja tulevaisuutta. Laulajana minun tulisi pohtia, mitä voin ammentaa itsestäni esitettävään rooliin. Millaista viestiä voin roolini kautta välittää yleisölle?

Taave ja Tyyne sekä Mauno ja Iita, ovat tarinassa nuoret, joiden kautta Sillanpää antaa tulevaisuuden toivoa, päähenkilöiden kohtaloista huolimatta. Viktor Sundvallin hahmo on synkkä, ja synkkänä pidän myös Saiman ja Maijan kohtaloita, jotka joutuvat elämään Viktorin muiston ja tekojen vaikutuspiirissä. Nuorilla on kuitenkin toisensa ja edessä tulevaisuus täynnä mahdollisuuksia. Taave ja Mauno ovat tavallaan toistensa vastakohtia, mutta heillä molemmilla on käytännössä samat mahdollisuudet rakentaa elämänsä haluamaansa suuntaan, vaikka omat rajoitteensa molemmilla toisiinsa verrattuna onkin. Maunolla ei ole mielestäni samaa kykyä katsoa itsensä ulkopuolelle kuin Taavella. Taaven kasvua ja kehitystä on taas koko elämän ohjannut huutolaispoikana kasvaminen sosiaaliselta asemaltaan hieman muista sivussa. Tätäkö Sillanpää tahtoi toiseksi viimeisellä julkaistulla romaanillaan kertoa? Että ihmiselo jatkuu, ja jos yhden kohtalo onkin sortua, niin kahdella on sitä enemmän toivoa?

LÄHTEET

Alanen, E. 2023. a. Sähköpostihaastattelu. 9.10.2023.

Alanen, E. 2023. b. Elokuu-ooppera.

Alanen, E. & Sihvola, A. Elokuu, synopsis ja libretto.

Clark, M. 2002. Singing, Acting, and Movement in Opera, A Guide to Singer-ge-tics. Bloomington: Indiana University Press.

Crmusiikki. 2023. Esko Alanen / CV 290523. Verkkosivu. Viitattu 22.10.2023. www.crmusiikki.fi/cveskoalanen/CV_Esko_Alanen_290523.pdf

Eiku ry. Eettisesti innovatiiviset Kulttuurin Uudistajat. Verkkosivu. Viitattu 22.10.2023 <https://eikury.com/eiku.html>

Huhtamo, E. & Lahti, M. 1993. Elävän kuvan vuosikirja 1993. Helsinki: Suomen elokuvasäätiö.

Koukkunen, K. 2014. Tauno Kajander. Elonet. Verkkosivu. Viitattu 20.10.2023 [https://elonet.finna.fi/Search/Results?fil-ter%5B%5D=author2_id_str_mv:%22kavi.elonet_henkilo_249081%22&](https://elonet.finna.fi/Search/Results?filter%5B%5D=author2_id_str_mv:%22kavi.elonet_henkilo_249081%22&)

Lättilä, J., 2016. Oopperalaulajan tunnettyö. Taideyliopiston Sibelius-Akatemian julkaisusarja EST 31. Taiteilijakoulutuksen tohtoritutkinnon tutkielma. Helsinki: Unigrafia.

Martikainen, J. ohjaaja. 2023. Sähköpostihaastattelu. 30.10.2023

Ostwald, D. 2005. Acting for Singers: Creating Believable Singing Characters.

Rajala, P. 2015. F.E. Sillanpää. Nobel-kirjailijan elämä 1888–1964. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Rajala, P. Sillanpää, Frans Emil viitattu 21.10.2023 <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilö/700>

Sillanpää, F. E., 1941. Elokuu. Uudistettu painos 1963. Helsinki: Kustannusosa- keyhtiö Otava.

Stanislavski, K. 2017. Näyttelijän roolityöskentely. Näyttelijän työ 3. Repo, K. (suom.) Helsinki: Kustannusosa keyhtiö Otava.

Uusitalo, K., Toiviainen, S., Junttila, J., Mattila, V., Riihimäki, P. & Tykkyläinen, L. 1989. Suomen kansallisfilmografia 5. Helsinki: Suomen elokuva-arkisto.

Yleisradio. 2019. Kuvanauha. Viitattu 31.10.2023 <https://yle.fi/aihe/artik- keli/2019/01/18/elokuu-on-raadollinen-elokuva-ihmissuhteista-alkoholismista- ja#&gid=39-gallery5c3df63ea991f&pid=39-5365665c3de7377b4fd>

LIITTEET

Liite 1. Tallenne Elokuu-oopperan esittelytilaisuudesta Tampereelta 14.10.2023.